

C. K. Državno Odyjetništvo u Šibeniku
 I. R. Procura di Stato in Sebenico
 Stiglo dana 19. 12. 08
 Pervenulo 19. 12. 08
 Primjer Makarska, u subotu 19. prosinca 1908.

GRADSKA BIBLIOTEKA
 "JURAJ SIŽGOVIĆ"
 ŠIBENIK
 NAUČNI ODSJEK
 Br. 26.

God. I.

Primorski Glas

Izlazi svake subote - Ciena do svrhe tek. godine
 K 1.40. - Pojedini broj 6 para. - Plativo i utuživo
 u Makarskoj.

Uprava lista nalazi se u Makarskoj,
 a uredništvo u Šibeniku.
 Izdavač i odgovorni urednik: Ivo Blažević.
 Tisak: „Hrvatske Tiskare“ - Šibenik.

Oglasi, zahvale i priobćena po pogodbi. - Ruko-
 pisi se ne vraćaju. - Ne biljegovana pisma ne
 primaju se.

Iz uprave stranke prava.

Na sjednici uprave, držane dne 11. tek. mj. u Splitu, bili su prisutni članovi uprave: Don Ivo Prodan predsjednik, Dr. Mate Drinković podpredsjednik, Vlade Kulić tajnik, Dr. Miho Skvrce blagajnik, Dr. Petar Baturić, Stipan Bjažević, Frano Bradić, Dr. Ivan Buić, Petar Franceski, Damjan Katalinić, Don Ante Liepopili, Dr. Nikola Marinković, Dr. Josip Mladinov, Mate Periš, Josip Tambača, te zastupnici Dr. Dulibić i Šimunić.

Opravdali su odsutnost: Dr. Majstrović, Klarić, Rašica i Tonković.
 Poprimili su se redom sljedeći zaključci:

1. Nakon duljeg razpravljanja o nutarnjim prilikama stranke, član uprave preč. Don Ante Liepopili izjavljuje, da iztupa iz uprave, a ova primivši to na znanje, zaključuje, da se svi njezini članovi imaju u buduće strogo držati zaključaka već prihvaćenih o potpunog neutralnosti stranke prava u Dalmaciji prema pravaškim strankama u Banovini.

2. Uprava stranke prava u Dalmaciji pozivlje pristaše stranke, da u što kraćem roku drže skupštine po pokrajini, na kojima će se zagovarati i tražiti

sjedinjenje Bosne i Hercegovine sa ostalim hrvatskim zemljama u jedno samostalno hrvatsko državno tielo;

ukinuće bezgavnog režima u Banovini;

uvedenje izključive uporabe hrvatskoga jezika u svim granama javnog života;

priznanje potpunog reciprociteta nauka i izpita na hrvatskom sveučilištu u Zagrebu;

uvedenje obćeg i jednakog prava glasa; te

prosvjedovati proti zahtjevu ustanovljenja talijanskog sveučilišta u Trstu.

3. Primilo se je najposlie shodnih zaključaka vrhu glasilâ stranke.

Gornji zaključci prihvaćeni su u bratskom sporazumu jednodušno.

Na razmišljanje.

Ljudi, koji shvaćaju dostojanstvo ljudsko i visinu poštenja, neće nikada pasti do nizine, koja bi ih poništila u očima poštenoga svijeta.

Obstoji medju ljudima različitoga mišljenja i prosudjivanja, različitih pra-

vaca u političkomu i društvenomu životu, ali kod pristojnih i čestitih ljudi ne može biti različitosti u pojimanju poštenja i u djelovanju prama pravilim poštenja.

Mi pravaši čvrsto stojimo uz barjak stranke prava. Naše je političko uvjerenje ovaj program, koga je prvi iznio Ante Starčević. Za to mi se toga programa neustrašivo držimo, jer smatramo, da će jedino po njemu doći naša domovia do svoga konačnoga cilja, naime do ujedinjenja narodnoga. Mi znademo, da svi jednako ne misle. Mnogi pristaju uz druge stranke, koje mi nipošto ne možemo odobriti, pošto smatramo njihov program neshodan, dapače šteta za naš hrvatski narod.

Mi smo često puta podigli glas u našem listu na neke stranke i kazali našem puku, da je pravaška stranka najbolja i da se ne zavara od drugih stranaka.

Premda smo u često mi svoj glas podizali protiva takovim strankam, ipak nam je dobro narodno pred očima lebdilo. Osobna pitanja bili su nam sporedna stvar; a poštenje, istina i pravica bili su nam svedjer u prvom redu. I o ovome mi se nikad nismo ogriješili. Neka nam se iznese, kada smo koga nepravedno napali. Kada smo štogod lažna na koga izmislili? Ako smo oštro pisali, ako smo koga čvršće uštignuli, to je bilo jer smo se branili, i jer je dotičnik zasluživao, da ga se narodu pokaže, kakov je u istinu dotičnik, pa neka ga se znade čuvati.

Sa strane nam se predbacilo, da smo ipak bili odviše oštri. Može biti; ali da smo i oštiji bili, zar bi bilo čudo? Da su naši protivnici bili drugčiji, da je i njih vodilo načelo poštenja, istine, pravice i morala u pobijanju naše stranke i naših ljudi, tad bi takovi prigovori bili umjestni.

Na žalost mi pred sobom imamo protivnika nečuvnoga. Strast najveća plamti u protivničkomu taboru proti našim ljudima. Ta slijeva i nevidjena strast zasliepljuje im razum, a truje srce. Pa baš to je ono, što ih podžije na boj i na rat, na nesklad i nemir. U njihovoj strasti hvaćaju se najpodlijih sredstava i izmišljotina.

Mi smo želili gradjanski sklad i mir; ali oni ga ne žele i razmeću. Mi smo mučali i šutili, uzdajući se, da će se njihova strast sleći; ali oni ne muče i ne šute, već svakim časom postaju strastveniji i zločestiji.

Zar nije ovo ovako? Zar mi ovo preterujemo?

Tko znade za položaj u Makarskoj, zna da je tako. Što nisu pokušali da nas ocrne. Najprije su nas ocrnjivali i sumnjičili veleizdajom. Mi smo od sebe odbili onu paklensku obiedu, a upravo neobzirno smo skočili u našem listu, da odbijemo klevetu veleizdajničku. Čestito občinstvo u cijeloj pokrajini, bez razlike stranaka, snbivalo se je od čuda, kad je doznalo kakovim su se sredstvima služili naši protivnici.

Svak se je pitao, je li moguće, da takove čeljadi imade? A ipak takove protivnike okušala je naša stranka.

Svaka strast samo neko vrieme traje, ali kod naših protivnika ona ne jenjava nimalo. Ona je rek bi to žešća. A za podkriepu ovoga svjedok su nam ovi posljednji dani. Svjedoci su nam sve one hrpe podlih tužaba i bezdušnih denuncija, naperenih proti občinstvom upraviteljstvu, a na prvom mjestu proti načelniku Klariću. Ta nema dana, ni sata, da ne lete tužbe na Zemaljski Odbor i Namjesništvo. Uviek ista kovačnica, uvijek isti denuncijanti!

Tko bi nanizao sve one tužbe, što su šarenjaci podizali? Naši ljudi, a u prvom redu načelnik Klarić, vedra čela i mirne savjesti čekali su, da kogod dodje e da na licu mjesta osvjedoči se o tim bezbrojnim tužba. Odaslanstvo Zemaljskoga Odbora bilo je ovih dana u Makarskoj. To odaslanstvo sve je pregledalo, sve je ustanovilo, i sve je čulo i vidilo, pak su naši ljudi izpadkom potpunog zadovoljni, a drugčije nije moglo ni biti. Cista zlata hrdja se ne hvata. Mi ćemo imati prigode, da se u našem listu potanje o ovome pozabavimo, i da se na pojedine tužbe osvrnemo. Danas samo pitamo: zaslužuju li naši protivnici, a koji proti nama ne biraju nikakvih sredstava, da sa rukavicama na ruci s njima postupamo? Ne, i sto puta ne. Dok oni ne postanu ljudi, dotlen ne možemo imati prama njima dužnoga obzira.

Ovo našim protivnicima, a i ostaloj publici na razmišljanje.

Nepravedno napadanje.

Ovih je dana bilo odaslanstvo bošnjaka i hercegovaca katolika u Beču, da se poklone našem kralju, kao njegovi podanici. Tom prigodom sarajevski nadbiskup dr. Stadler je imao govoriti i spomenuti izrečitiye

hrvatstvo Bosne i Hercegovine; ali tamo se nekoj vladinoj gospodi to nije svidjelo, pa je nadbiskup Stadler morao to u govoru izostaviti.

Nami je žao, da dr. Stadler nije mogao izkazati svoje želje i misli, koje su ujedno bile želje i misli svih Hrvata Herceg-Bosne; naime: da su Bosna i Hercegovina udo naše hrvatske domovine. Mi ne samo ne dobavamo, dapače osudjujemo onaj postupak bečke gospode, pošto je to niekanje i vriedjanje naših narodnih prava i slobode, koju svaki državljanin imade da kaže što je i tko je.

O ovome pisalo je i demokratsko glasilo „Sloboda“, pa kao uvijek, na svoj poznati način. Mjesto da govori o bečkoj i o magjarskoj gospodi, koja su to Stadleru zabranila, ona napada na Stadlera, jer da to on nije smio dopustiti, a po tomu, da on nije pravi rodoljub i pravi Hrvat.

Pravo kažemo: kad smo čitali onaj smušeni članak, mi smo se od srca nasmijali onakovoj gluposti, kako se čitatelje zavarava, i sažaljivali zlobu, kojom je onaj članak zadahnut.

Nami nije do osobe Stadlerove, niti mi imamo namjera, da za nj koplje lomimo; ali moramo priznati, da je Stadler ličnost, koja je mnogo uradila za hrvatstvo u Bosni, kao što je Bunicuradio u Hercegovini. Za što dakle napadati na ovakove zaslužne rodoljube? Demokratima je dosta, ako jedan ne pripada njihovoj stranci, da ga odmah napadnu svakim riečetinama i da mu zanieču svako rodoljublje. To je njihov omiljeni zanat.

Vlada Bosne i Hercegovine potiskivala je u kut Hrvate i nije im dala, da podignu zerku glavu. Gdje je samo mogla, tu je ona Hrvate progonila. A za što to? Za to, jer su Magjari i švabe vodili glavnu rieč u pitanju Bosne i Hercegovine. Za to, jer je hercegbosanska vlada u hrvatstvu onih zemalja vidila svoga neprijatelja — Hrvatsku; pa da Hrvatska ujedinjena ne bi izmakla iz pandža magjarskih i švabskih, valjalo je hrvatstvo bosansko i hercegovacko proganjati. Uz mnoge i jake neprijatelje, hrvatstvo Bosne i Hercegovine moralo je ono pasti, da nije bilo odvažnih i požrtvovnih rodoljuba, koji su se za hrvatstvo u onim zemljama zauzimali. Izmedju ostalih, jedan je i dr. Stadler, nadbiskup sarajevski, koji je izmedju ostaloga pokrenuo i list „Hrvatski Dnevnik“, a ovaj hvalevriedno zagovara interese hrvatske u Bosni i Hercegovini, i svedjerno zagovara misao pripojenja Bosne i Hercegovine materi zemlji.

Ako dakle Stadler nije mogao pred kraljem onako govoriti, kako čuti i osjeća, to svak znade, da to nije njegova bila krivnja, jer u ovakovim zgodama izmjerene su svakome rieči i prvo nego što ih izgovori. Ovo sve demokratsko glasilo „Sloboda“ veoma dobro znade, nu ipak zadrlo se o hrvatstvo Stadlerovo nizkom namjerom, samo da naškodi ugledu

ovoga rodoljuba i da stvori razdor medju bosansko-hercegovackim Hrvatima. Mjesto da zagovara slogu i zajednički rad ovih Hrvata u Bosni i Hercegovini, dr. Smodlaka želi i onamo, da se unese zublja bratskoga razdora i nesklada.

Kako rekosmo, mjesto da napadne švabsku i magjarsku gospodu, koja nieseu dozvolili Stadleru, da izreče ono, što je želio i čutio, to on napada nedužnoga. I u ovome vidi se pravičnost demokratska-naprednjačka.

O narodnome zdravlju.

(Piše: K. C.)

S bolom u duši moramo priznati, da se naš narod vrlo sporo namnožava. Zdravstvene prilike, u kojima se naš narod nalazi, jesu žalostne, da ne mogu biti žalostnije. Pogledajmo samo kakav je stan našega seljaka: nizak, tiesan, nepristupačan svjetlosti, neokrečan i mračan, a više puta i vlažan. Pored toga u naših seljaka se vrlo malo gleda na čistoću; ta naše seljanke ne počiste kuću po nekoliko dana, ne provjetre je po nekoliko nedjelja; u sobi, gdje naš seljak spava, suše se opanci i obojci, drži se perad i prasad, a to sve kvari, kuži zrak, koji neprestano udiše. Na čistoću tiela i odieła naš seljak takodjer ne gleda nimalo; on se ne kupa, ne preoblači se redovno, a to je sve odveć štetno po njegovo zdravlje. Još da naš seljak ne provede veći dio vremena po polju na čistome zraku, teško da bi prosječni viek njegov bio duži od 10-12 godina kao i na otoku Gvineji. Hrana našega seljaka nije takodjer zdrava. Naš se seljak hrani najviše purom od kukuruzova brašna, koja je sama po sebi vrlo teška hrana. A kako je ne spravljaju kako valja i ne dopeku je, ona ne samo da ne daje nikakve hrane, već je i škodljiva, a ako je kukuruz pokvaren, onda dolaze i razne bolesti „pelagra“ itd. Pa i ostala jela naš narod ne spravlja kako valja, a naročito ne gleda na čistoću hrane, zbog čega može se s pravom reći, da je hrana našega seljaka posve rdjava.

Što da se pak reče o piću? Naš se seljak slabo stara, da podiže česme, iz kojih će dobiti čistu i zdravu vodu, ili da svoje bunare dovede u red, nek se ne bi nečistoćom okužili. Njemu je samo do toga, da ima dosta vode, pa makar bila puna nečistoće, tu pak nečistoću u vodi u više prilika on sam prouzrokuje. Žestoka pak pića naš seljak pije nemilice, u tome ti on za mjeru ne zna. Istina, kad ne rodi, pa nema, on junački trpi, ali kad ga ima u izobilju, on pije junački. Od svih žestokih pića najmilija mu je rakija, koja je uzrok prapasti mnogih povodica, koja je bezbroj domova upropastila, a mnoge i mnoge u ludnicu odvela.

O njezi bolesnika ne treba ni govoriti. A kad se tome doda babsko liečenje, praznovjerje i druge zablude, kojih u našem seljaku i suviše ima, onda nije nikakvo čudo što je pomor u našem narodu velik kao malo gdje.

Nego nijesam ovim naprojo sve uzroke s kojih je u nas pomor tako velik, ima i još jedan, s kojim se želim napose baviti, stalan

da ću gdje kojoj plemenitoj i ljubežljivoj majci uštediti po koju gorku suzu.

Majke u nas žalibože slabo znadu za razumnu njegu svoje dojenčadi, ne izuzimljući ni gradjanske, pa to i jest uzrok, što je pomor dječice u nas tako velik, da ne ćemo pogriješiti rečemo li e se u nerazumnoj njezi nejačadi ima tražiti jedan od poglavitih uzroka slaboga porasta našega pučanstva.

Ovim ću se pitanjem pozabaviti u našem „Primorskome Glasu“ drugi put pod naslovom „Spriečimo pomor nejačadi!“

Iz Imotske Krajine.

U dva smo navrata govorili o glasovitim lovcim tudjih pisama. To su demokrati, koji hoće da su poštteni, a dok viču da su poštteni, traže po buništu uštrbke tudjih pisama ili zalaze u tudje kuće, da tudja pisma krađu i da ih šalju na štampu. Nije čuda, demokrati su dotle došli, da ne poznaju ni što će reći uljudnost. Tako znadem, da je jedan svećenik pisao svom rodjaku pismo, i to pismo prijateljsko i povjerljivo, a taj rodjak bio slučajno demokrat, pa mislio da će odmah biti pametan, ako to pismo dade Smodlaku. I dao ga je, a dotur Jozo poslao ga na štampu. Ali je li to bilo liepo i pošteno? Nije nikada dopušteno prijateljska pisma iznositi ili ih drugomu davati, da ih iznosi. Kad je onaj recimo rodjak toga svećenika donio ono prijateljsko pismo doturu Jozi, on mu je kao pošten čovjek imao ovako reći: stoj, sinko, ovo tebi tvoj rodjak piše, a piše ti kao tvoj dobri prijatelj, stoga nije ljudski, nije za te dično i častno, da daješ to pismo na štampu, jer premda u njemu nema nikakova zla, ipak nije nikomu drago, da mu se iznose u štampu njegova pisma. To je bila dužnost reći i doturu Jozi i malomu Gazaru, da tako prosvietle čovjeka, koji ne zna.

Ta je su li to učinili? Niesu. Oni su se veselili, što je taj čovjek udario onim slabim putem, t. j. drago mu je bilo, da onaj čovjek učini onu grdnu neuljudnost.

Po tomu se vidi, da demokratska stranka kviri puk i nastoji, da i puk naš bude neuljudan, kao što su i oni neuljudni.

Nu da imamo još bolju sliku ove nesretne sekte, spomenuti ćemo još jedan slučaj kradje tudjeg poštenja sa strane demokratske. U Poljicim imotskim župnikom je odlični svećenik. Imotska ga krajina časti sa njegova bistroga oka i nesebičnoga rodoljublja, a njegova ga župa ljubi sa njegove revnosti i požrtvovnosti. To je don Miho Rubić.

Pa tamián ovaj čovjek morao je pretrpiti kradju svoga glasa i svoga poštenja sa strane demokratskih baraba. Smodlakina „Pučka Sloboda“ doniela je dopis, u komu se kaže, kako je neki čovjek došao k njemu i molio ga, da mu dodje blagosloviti klačinu, ali da je župnik Rubić pitao 15 forinta u klaku, pa da će doći, inače da ga klačina ne će viditi.

A je li bilo tako, kako je taj nesretni list pisao? Nije. Nego evo kako je bilo. Taj čovjek palio je klačinu liepo u Medovudocu, dakle u drugoj župi, koja je ođljena osam kilometara od župe Poljičke. Pošto je klačina u župi Medovačkoj, pravo

da blagoslovi klačinu spada samo na župnika medovačkog, a nikoga drugoga. Stoga reče onaj svećenik Rubić: sinko, podjiti u Medovdolac i zamoli onoga župnika za to, jer je to njegovo pravo, ako njega ne bi bilo kod kuće, onda ću ja rado doći.

Je li mu mogao župnik Rubić ljepše i razložitije odgovoriti?! Nije. A vidite kako Smodlakin list izvrcé i laže.

To je velika sramota. Don Miho Rubić častna je osoba. On nije poznat samo u imotskoj občini, nego na daleko. Njegovi prijatelji, koji su vidjeli ono, bit će rekli: Što je ovo od don Mihe? Oni pak, koji ga ne znadu, a vide ono u Smodlakinoj „Slobodi“, reći će: nu kakav je ono svećenik, a kad tamo sve laž.

Veliko je zlo ocrniti čovjeka i odnieti mu njegovo poštenje, kad je pravedan. To mora svakoga teško boliti, pa tako je bilo i don Mihi.

Da tu laž i taj nepošteni glas u onom sramotnom listu od sebe odbije, on je pisao knjigu na upravitelje onoga nesretnoga lista i kazao im, da je ono sve laž, što su oni o njegovu poštenju grdno pisali, pa od njih tražio, da metnu u svoj broj, da ono nije istina, što su pisali i da mu povrate povriedjeno poštenje.

Mi smo dužni po naravnom zakonu ljubiti svoga iskrnjega, a opet Bog nas izričito duži. Naravni zakon veli: što hoćeš sebi čini drugomu, a što ne ćeš sebi ne čini ni drugomu. Dobro. Smodlaka je obavijestio svietu jednu grdnu stvar o don Mihi Rubiću, a nije prije propitao: je li ili nije istina. To je njegovo djelo grdno. Da je propitao, pa da je zbilja bilo onako, ipak nije Smodlaka smio po kršćanskoj moralci iznositi ono na javu, nego stvar dojaviti crkvoj višoj vlasti. Dakle i stoga je razloga Smodlaka učinio jedno grdno djelo.

Ali još je dalje učinilo uredništvo „Slobode“. Don Miho mu dojavljiva cielu stvar i kaže, da je ono lažno. „Sloboda“, kada bi imala stida ljudskoga i pojimanja od zapoviedi naravne, ona bi morala odmah izpraviti ono, što je lažno o poštenomu misniku pisala ovako: puče, ono što sam ja javila o svećeniku don Mihi Rubiću nije istina, nego laž, pa pošto to diže njegovo poštenje, ja mu ga evo povraćam.

Ali je li „Sloboda“ to učinila? Nije. Ona je odvratila don Mihi, da ona ne će štampati ono, što joj on piše, dok je god sud na to ne prisili.

Dakle dok ju sud ne prisili? A ne sili je obraz i poštenje, ne sili je duša? Ne sili je naravni zakon: što će bi želio sebi, ne čini ni drugomu? A je li to pošteno? Ocrniti čovjeka svojim poganim perom i jezikom, pa onda ne htjeti popraviti onu grdnu nepravdu!

Vidili smo toliko puta na Smodlakinoj „Sl.“ gdje govori: sveti crnci, sveti sadirači, sveti lupeži. A vidite, ljudi poštteni, imadu li pravo to oni ljudi govoriti poštenim ljudima. Oni su krali tudja pisma, oni su kupili nedopušćeno po buništu uštrpke pisama, oni su nabacivali na ljude pravedne čedomorstvo, oni su poštene činovnike ocrnjivali pred njihovim starešinam, pa recite. O, vi svi časni i poštteni, prosudite kakva su demokratska čeljad. Krajišnik.

Naši dopisi.

Igranski paša i njegove osnove.

Pišu nam iz Primorja:

Širitelj demokratsko-bezvjerskih načela po našem Primorju, učitelj Antičić, osnovao je nedavno u Igranim po naputcima sektara Smodlake seosku štionicu i blagajnu. Lisac Petar, koji prama duvanju vjetra i kabanicom se zaogrnut znade, nije smatrao uputnim, da svoje osnove odmah u zametku timbra pravim sektarskim pečatom, već je blizu godinu dana krio svoje namjere i tek prigodom demokratske skupštine u Splitu okrenuo je naoposum svoju zamazanu i trošnu kabanicu. Nama je drago, da je on javno napokon priznao ono, što je vazda bio.

Kad je Petar Antičić otvorio svoju štionicu, da zamaže oči primorskim Franjevcima i poliže sve ono, što je proti njima izrigao, imao je obraza da franjevačkog Provincijala imenuje počastnim članom te štionice. Naravno, da je to „značajnome“ Petru Antičiću služilo za kapital i reklamu. Ali se je mudrac grdno prevario i nasamario, jer se je Provincijal M. P. O. Dr. Lulić, uvidivši Antičićevu zlobu i neiskrenost, skoro odrekao te počasti, najavivši upravi te vajne štionice, da istupa iz takova društva. Ovo sa zadovoljstvom bilježimo, a javnosti može služiti dokazom: kako svećenik, a ni nikakav u obće pravi i značajni čovjek, ne može dugo da stoji ondje, gdje dopire nos i zadah jednog Antičića; kako iz društva, gdje glavnu rieč vodi onakav brk, treba da bježi svak, tko želi mira, sklada, ljubavi i napredka.

I tako se je Antičiću počelo svesebice izmicati tlo izpod nogu. U njegovoj socialdemokratskoj štionici sad se — kažu nam — legu ćuci, a sove i jejine na njoj svojom sjetom i zlovoljom zlo jutro proriču. A šta je od Petrove blagajne? Uztrpite se, ljudi, pa ćete i od toga nedonoščeta vidjeti ala i belaja.

Besjeda je stara: „što tko drlja, preda nj pada“, pa se je baš tako desilo i našem vrednome svrzimantijašu Petru. On je motao i domotao, vrtio i dovtio; ali danas mu se na kraj staje. U cielom Primorju nije više jednoga čeljadeta od oka, koje Antičiću vjeruje, ako se izuzme nadzornik Balić. Pa neka! neka „dični“ Petar ima barem koga god svoga srca. Tko iz bližega motri jednog i drugoga, taj se ne bi imao čuditi skladu i ljubavi, što spaja ovoga nadzornika sa onakim učiteljem. Mi zaista želimo, da taj vez toli „iskrena“ poštivanja tu dvojicu i još čvršće sveže! Bič.

Nered pri dieljenju siena.

Pišu nam iz Imotske Krajine, početkom prosinca:

C. K. namjestnično, preko kotarskoga pogravarstva u Imotskom, saobćilo je strankama po krajini, da je sieno što su ubilježili stiglo u Makarsku, te dotičnu količku da mogu podignuti u Makarskoj na 3. prosinca t. g. Razni naši seljaci pošli su, što sa konjima, a što sa kolima, da podignu sieno u Makarskn. Kad su onamo došli, ne nadjoše ni siena, ni ikoga tko bi ih uputio što da rade. Učitelja poljodielstva iz Imotskoga, koji je morao biti u Makarskoj

na 3. prosinca t. g. nije bilo rečenog dana, tako, da su seljaci morali čekati dva dana, dok stigne sieno, i one, koje su sieno razdieljivali. Kroz vrieme, što su naši seljaci u Makarskoj morali dangubiti sa konjima i kolima, bili su upućeni od nekih dobrih ljudi u Makarskoj, da podju kod učitelja poljodielstva Morovića, koji je pridieljen na službovanje u Makarskoj, ne bi li im on znao što kazati i svjetovati ih. Nekolicina podjoše i liepim načinom ga upitaše, a on kao da je iz kože izkočio, stao se je na njih drečiti. Siromašni ljudi lako ne samo pretrpiše velike štete, već ih se javno stalo psovati od državnih činovnikâ, mjesto da ih se skladno uputi i da im se protumači tko je krivac ovome narodu u predavanju siena, od vlade opredieljenoga. Činovnici, ma kako se oni zvali, morali bi već jednom znati, da narod nije marva, da s njim mogu postupati kako im se svidja. Ovoliko iznosimo kroz „Primorski Glas“, e da se u buduće ne bi što slična više dogadjalo. Dva težaka.

Viesti.

Poziv na predplatu. Pošto smo pri koncu godine, pozivljemo naše predbrojnike da izvole podmiriti dugujuću predbroju.

Odgovor na podle denuncije i nekorektno ponašanje oružništva. Ima već više dana, da je naše gradjanstvo saznalo za razne denuncije i podle izmišljotine, što ih je šarena družba upravila koli namjestništvu, toli Zemaljskome Odboru, a sve proti načelniku. Pošto se je doznalo, da onim denuncijama kumuju i občinski činovnici, a kojima je krivo, što ne mogu da sa obćinom pašuju, kako je to nekad bilo, to se je u ponedjeljak na večer sakupilo pred obćinskim domom mnogo gradjanstva bez razlike staleža, koje stalo urnebesno klicati: Živio naš obljubljeni i poštteni načelnik Klarić! Doli občinski činovnici! Doli denuncijanti! i t. d. Netom su prvi poklici odjeknuli, letilo je mlado i staro, mužko i žensko, sa svih strana grada, pred obćinskim domom, i tu se je priključilo onima, koji su prvi bili nadošli, pak se je iz stotinâ grla klicanjem prosliedilo. Kroz to vrieme načelnik se je nahodio u bližnoj kavani, te na zahtjev obćinstva, pokazao se je gradjanstvu, na što se je frenetično stalo mu klicati i klićući odpratilo ga je kući. Načelnik je sa malo rieči zahvalio gradjanstvu i molio, da se mirno razidju. Ovom prigodom moramo se javno potužiti na netaktičnost prisutnoga jednoga oružnika, koji odmah u početku, dok je obćinstvo mirno pred obć. domom stajalo, izazovno se je ponašao, pak je zahvaliti hladnokrvnosti naših ljudi, da nije došlo do kakovoga neugodnoga sukoba. Malo kašnje nadošao je i glasoviti poglavarstveni tajnik Ivanišević, koji rek bi, kako nam kažu, odmah se je po starom njegovom običaja priključio nekim stanovitim demokratima, e da prvo nego počme uredovati, zatraži od demokratske bande upute i savjete. Izgleda nekako, kao da su demokrati makarski ne samo nešto privelegovana, već kao da su pridieljeni u službi mjestnoj poglavarstvenoj vlasti. Uvjereni smo, da za ovo ne zna novi kotarski poglavar gosp. Bersa, pa smo s toga slobodni ovo par rieči naglasiti, e da on ovakovom nekorektnom pona-

šanju tajnika Ivaniševića na kraj stane. Takodjer se je neugodno dojmilo, što je žandar tom zgodom aretirao g. Augusta Jankovića, koji je uprav, po kazivanju vjerodostojnosti svjedoka, onoga časa nadošao i jedva kliknuo: Živio načelnik Klarić! a već ga je prisutni žandar proglasio uapšenim. Ovakove strogosti sa strane oružnika, kakova se ovdje u Makarskoj vidi, mislimo, da se nigdje drugdje ne događaju. Upozorujemo s toga gospodina poručnika, da on uputi podložne oružnike, da u ovakovim prigodama skladnije sa občinstvom postupaju, a ne da za sami jedan nevini uzklík: Živio! odmah bajunetama stanu sviet razganjati. — Prigodom zadnjih izbora gradjanstvo je bilo ne jedanput svjedokom, kako oružništvo bez opravdanoga razloga, uprav surovo se na sviet bajunetama zaliče. Famosni stražmeštar Štuk, koji se je proslavio sa svojim lanjskim i ovogodišnjim denuncijama, kao da je specijalno uživao, kad je mogao davati naloge, da se narod i bez razloga raztjerava. Liepim načinom može se mnogo bolje postići, nego sa surovošću. Nadamo se, da u buduće ne ćemo imati prigode da se potužimo.

„Bombe“ u Kninu. Čitamo u „N. Jedinstvu“, da se je našao jedañ sanduk sa „bombama“ u željezničkom vlaku, koji je jurio prama Kninu. Do sad još nepoznati se je po svoj prilici u vagonu uplašio, jer su se na jednoj, Kninu bližnjoj staciji slučajno ukrcala dva žandara. Vidjev ove, sigurno je promislilo, da će mu biti opasno izaći sa sandukom, pa ga je ostavio, a on na stanici umaknuo. — Tako piše „dobro informirano“ splitsko „Jedinstvo“. Nu čitajte, što o tim „bombama“ piše zadnja šibenska „Hrvatska Rieč“: „Nasamareno „Jedinstvo“. U broju od utorka ima splitsko „Jedinstvo“ na u v o d n o m m j e s t u d o p i s i z K n i n a o n e k i m b o m b a m a, n a d j e n i m u j e d n o m ž e l j e z n i č k o m v a g o n u I I. r a z r e d a i s k o j i m a d a j e n e t k o h t i o b a c i t i u l a g u m S t e i n b e i s o v u ž e l j e z n i c u. P r i č a o t i m „b o m b a m a“ i z k i č e n a j e s i l n o m f a n t a z i j o m. A u s t v a r i e v o š t a j e: J e d a n o d c r k o v i n a r a i z K. S u ć u r c a k u p i o j e u g o s p. A n d r i j e B a n d a l o v i ć a, p i r o t e h n i k e r a u S p l i t u, k o j i n a m s a m t o l i č n o k a z u j e, 6 „p e t a r d a“ z a b o ž i ć n o p r o s l a v l j e n j e, t e i h u v l a k u p r i i z k r c a v a n j u u S u ć u r c u z a b o r a v i o. „P e t a r d e“ s u p r o s l i e d i l e d o K n i n a i t a m o s u s e p r e t v o r i l e u o n e o p a s n e b o m b e, o k o j i m a p r i č a „J e d i n s t v o“. — T a b l e a u!“

Umrao je nenadno u Splitu poznati odvjetnik Dr. Forlani. Pokojnik je bio brat pokojnomu makarskomu biskupu Dru. Forlanu, te je nazad godinā i u Makarskoj stanovao sa pokojnim biskupom. Pokoj mu duši!

Orobljen poštanski ured. U Trpnju orobljen je po noći poštanski ured. Lupeži su razbili manju blagajnu i ukrali dviesta kruna, a kad su počeli razbijati i veću čuli

stanari, počeli vikati, te lupeži pobjegoše. Sutra dan su uhvaćena trojica njih i kažu, da su glumci iz Ugarske.

Nove radnje. U proračunu za iduću godinu ministarstvo je podielilo iznose za lukobrane u Podgori i Baškojvodi, te iznos za novi put Živogošće—Novo Selo.

Parobrodarsko društvo „Dalmatia“ sa prvim siečnja 1909. pretvara se u dioničarsko društvo.

Potunula torpiljača. Velika torpiljača naše ratne mornarice „Husar“ nasukala se je neki dan kod Gruža, jureći brzinom od 25 milja po satu, na svom putu iz Pulja u Tivat. Torpiljača je oslobođena, ali je odma potunula, jer se je povodom udara u hridine načinila bila rupa na brodu, kroz koju je stala prodirati voda u unutrašnjost torpiljače. Momčad se je pravodobno spasila. Iz Pulja je odplavilo na mjesto nesreće više ratnih brodova.

Narod bez škola jest
narod bez budućnosti.

Pomozimo hrv. istarsku sirotinju!

SAPUN DRUŽBE

sv. ĆIRILA i METODA

jest najbolji i najjeftiniji. Kupujmo samo taj sapun, a time pomažemo bez naše štete siromašnu školsku djecu u Istri. Odbacimo tudji sapun. Za naručbe cene i ostalo valja se obratiti tvrdki

**Ivan Lentić,
Milna (Dalm.).**

Hrvati i Hrvatice!

pomozite družbu

Svetog Ćirila i Metoda!

Svoj k svome!

Župnici crkóvinarstva bratovštine
koji žele

prave svieće

od pčelnog voska

neka naruče na

„Jedinu hrv. tvornicu voštanih svieća“
na paru

Vladimira Kulića, Šibenik (Dalm.).

Ponude i cienici šalju se badava i franko.

„Primorski Glas“

ŠIRITE

PRAVAŠI!

SVOJ K SVOME!

Dajem štovanom občinstvu na znanje, da sam u vlastitoj kući u Varošu u ulici s gornje strane sudišta otvorio svoju

mastionicu (tangariju)

za mašćenje sukna za narodna odiela.

PAZI! Cienu sam snizio sa 60 para na samo 30 para svaki metrn.

Radnja je točna i ne opušta boju.

Preporučam se štovanom občinstvu za naručbe.

U šibenskom Varošu.

Ive Čičmirko pok. Tome.

Najveća dalmatinska zlatarija
ANTE RADIĆA - SPLIT.
Trg voća, Gradska vrata na obali. ➔
Ilustrovane cienike šalje badava. Ilustrovane cienike šalje badava.